

دکتر کیارش مهرانی

سایت تخصصی مدیریت مالی و سرمایه گذاری

<http://kmehrani.ir>

سایت تخصصی مدیریت مالی و سرمایه گذاری

چرا گزارش پایداری مهم است؟

دکتر کیارش مهرانی

استادیار و مدرس علوم مالی

شهریور ۱۴۰۲

مسایل زیست محیطی مانند گرم شدن کره زمین، اثرات گلخانه ای، آلودگی هوا و دریاها و رودخانه ها، کمبود شدید آب و .. نشان می دهد تصمیمات و فعالیتهای بشر پس از انقلاب صنعتی برای بهبود زندگی و تولید بیشتر کالاها دچار آسیب های زیان باری بوده است. درک جهان امروزی که دارای تغییرات گسترده ای است از دو منظر تغییرات محیطی و تغییرات نیروی انسانی قابل تامل است، شرکتها دیگر قادر نیستند بدون توجه به محیط و انسان ها به حیات خود ادامه دهند بنابراین باید اهداف مشخصی برای مدیریت این دو عنصر کلیدی حاکم بر فضای خود داشته باشند و ذی نفعان را مطلع کنند که چه اقداماتی برای دستیابی به مدیریت این عوامل داشته اند. دولت ها، شرکت ها، سرمایه گذاران و سازمان های غیردولتی از گزارش های پایداری برای به اشتراک گذاشتن عملکرد و تأثیرات خود بر روی طیف گسترده ای از موضوعات پایداری (محیط و انسان) استفاده می کنند. انتشار گزارش های پایداری روش اصلی سازمان ها برای انتقال آگاهی عموم مردم از خطرات، فرصت ها و شیوه های زیست محیطی خود با گروه های ذینفع است. ذینفعان نقش مهمی در شناسایی ریسک ها و فرصت های غیرمالی برای سازمان ها دارند. شفافیت به دست آمده از مشارکت طیفی از ذینفعان در فرآیندهای تصمیم گیری نه تنها منجر به تصمیم گیری بهتر می شود، بلکه باعث ایجاد اعتماد در کسب و کارها می گردد.

برای هر کسی که در زمینه پایداری و اصول حاکمیت محیطی، اجتماعی و شرکتی^۱ (ESG) و به طور فزاینده ای در امور مالی شرکت کار می کند، گزارش دهی و افشای پایداری به سریع ترین نوع گزارش دهی غیرمالی در ده سال گذشته تبدیل شده است. ۹۰ درصد از ۵۰۰ شرکت بزرگ بر اساس ارزش بازار، گزارش های پایداری را در سال ۲۰۱۹ منتشر کرده اند. این رقم در در مقایسه با سال ۲۰۱۸ (۸۶ درصد) شتاب بالایی داشته است. برخلاف حسابداری مالی سنتی،

^۱ Environmental, social, and corporate governance

دکتر کیارش مهرانی

سایت تخصصی مدیریت مالی و سرمایه گذاری

<http://kmehrani.ir>

سایت تخصصی مدیریت مالی و سرمایه گذاری

گزارش پایداری (گزارشگری حال حاضر) با همان شفافیت و ثبات عمل نمی کند. امروزه بیش از ۶۰۰ استاندارد مختلف گزارشگری پایداری، ابتکارات صنعتی، چارچوب ها و دستورالعمل ها در سراسر جهان وجود دارد که می تواند گزارش پایداری را به فرآیندی پیچیده و یک پروژه پژوهشی سنگین و تکراری تبدیل کند. در نتیجه، اکثر شرکت ها استانداردهایی را که برای گزارش دهی استفاده می کنند بسیار متفاوت است. تلاش برای استانداردسازی در نهایت در میان بسیاری از دولت ها و سازمان های استاندارد مانند CDP، GRI، IIRC، SASB، و بنیاد IFRS در حال انجام است - که امیدواریم که رویدادهای صنعتی را به استانداردهای جهانی برای گزارش پایداری نزدیک تر کند. متداول ترین چارچوب پذیرفته شده، استانداردهای ابتکار گزارشگری جهانی (GRI) است. این استاندارد به اشکال دیگر گزارشگری غیرمالی، از جمله گزارش اقلام زیر خط^۲، و گزارش مسئولیت اجتماعی شرکت (CSR) مرتبط است. ایجاد و حفظ اعتماد در کسب و کارها و دولت ها برای خلق یک اقتصاد جهانی پایدار و جهانی پر رونق اساسی است. هر روز تصمیماتی توسط کسب و کارها و دولت ها گرفته می شود که تأثیر مستقیمی بر ذینفعان آنها دارد، مانند تصمیمات مربوط به موسسات مالی، سازمان های کارگری، جامعه مدنی، شهروندان و میزان اعتمادی که به آنها باید داشته باشند. این تصمیمات به ندرت مبتنی بر اطلاعات مالی است و اغلب ریسک ها و فرصت های مرتبط با عوامل مختلف کوتاه مدت و بلند مدت را در نظر می گیرد. موضوعات پایداری به طور فزاینده ای در این فرآیندهای تصمیم گیری ادغام می شوند. مزایای گزارش پایداری بشرح زیر است:

- افزایش درک ریسک ها و فرصت ها را می دهد.
- بر ارتباط بین عملکرد مالی و غیر مالی تأکید می کند.
- بر استراتژی مدیریت بلندمدت، سیاست ها و برنامه های تجاری تأثیر می گذارد.
- فرآیندها را ساده می کند، هزینه ها را کاهش می دهد و کارایی را بهبود می بخشد.
- معیارها و ارزیابی عملکرد پایداری با توجه به قوانین، هنجارها، کدها، استانداردهای عملکرد و ابتکارات داوطلبانه؛
- به شرکت ها کمک می کند تا از شکست های محیطی، اجتماعی و حاکمیتی جلوگیری کنند.
- امکان مقایسه عملکرد در داخل و بین سازمان ها و بخش ها را فراهم می کند.
- کاهش اثرات منفی محیطی، اجتماعی و حاکمیتی، بهبود شهرت و وفاداری به برند؛
- توانمندسازی ذینفعان خارجی برای درک ارزش واقعی سازمان

^۲ triple bottom line reporting

دکتر کیارش مهرانی

سایت تخصصی مدیریت مالی و سرمایه گذاری

- نشان دادن اینکه سازمان چگونه انتظارات در مورد توسعه پایدار را تحت تأثیر قرار می دهد و تحت تأثیر آن قرار می گیرد.

هیئت استانداردهای بین المللی پایداری^۳ در حال نهایی کردن الزامات عمومی برای یک واحد تجاری برای افشای اطلاعات مالی مرتبط با پایداری است. در مارس ۲۰۲۲، ISSB پیش نویس ۱ IFRS S الزامات عمومی برای افشای اطلاعات مالی مرتبط با پایداری را منتشر کرد و الزامات کلی را برای واحدهای تجاری جهت افشای اطلاعات مالی مرتبط با پایداری در مورد ریسکها و فرصت‌های مرتبط با پایداری خود پیشنهاد نمود. پیش نویس گزارش همچنین پیشنهاد میکند که یک واحد تجاری مجموعه کاملی از افشاهای مالی مرتبط با پایداری را به بازار باید ارائه کند. ISSB پس از در نظر گرفتن بازخورد پیش نویس گزارش، پیشنهادات را مجدداً بررسی میکند و انتظار داریم در پایان سه ماهه دوم سال ۲۰۲۳ یک استاندارد افشای پایداری IFRS منتشر شود.

هیئت استانداردهای حسابداری پایداری (SASB) با این هدف تشکیل شده است. از آگوست ۲۰۲۲، هیئت استانداردهای بین المللی پایداری (ISSB) و بنیاد IFRS مسئولیت استانداردهای SASB را بر عهده گرفت. ISSB متعهد به حفظ، ارتقا و تکامل استانداردهای SASB است و تهیه کنندگان و سرمایه گذاران را تشویق می کند تا به استفاده از استانداردهای SASB ادامه دهند. استانداردهای SASB نقش مهمی در دو استاندارد اول افشای پایداری IFRS، الزامات عمومی ۱ IFRS S برای افشاهای مربوط به پایداری و ۲ IFRS S افشاهای مرتبط با آب و هوا دارند. استانداردهای SASB سازمان ها را قادر می سازد تا افشاهای مبتنی بر هر صنعت خاص را در مورد ریسکها و فرصت های مرتبط با پایداری ارائه دهند که به طور منطقی انتظار می رود بر جریان های نقدی واحد تجاری، دسترسی به منابع مالی یا هزینه سرمایه در کوتاه مدت، میان مدت یا بلندمدت تأثیر بگذارد. استانداردهای SASB موضوعات مرتبط با پایداری را شناسایی می کند که بیشترین ارتباط را با تصمیم گیری سرمایه گذاران در ۷۷ صنعت دارد. سرمایه گذاران جهانی استانداردهای SASB را به عنوان الزامات ضروری برای شرکت هایی که به دنبال افشای پایداری سازگار و قابل مقایسه هستند، می شناسند.

در کشور ما هم در اواخر بهمن ماه ۱۴۰۰ کمیته گزارشگری پایداری در سازمان حسابرسی با هدف ابعاد مربوط به مسئولیت پذیری شرکتها در تهیه گزارش پایداری شامل عناصر محیطی، اجتماعی و راهبری تشکیل شد و پیش نویس استانداردی را تحت عنوان "استاندارد افشای پایداری ۱: الزامات کلی افشای اطلاعات مالی مرتبط با پایداری" منتشر نمود که هدف از آن، الزام واحد تجاری به افشای اطلاعاتی در مورد ریسکها و فرصت‌های عمده مرتبط با پایداری

^۳ ISSB

دکتر کیارش مهرانی

سایت تخصصی مدیریت مالی و سرمایه گذاری

<http://kmehrani.ir>

سایت تخصصی مدیریت مالی و سرمایه گذاری

است که به استفاده کنندگان اصلی مبنای کافی از پیامد ریسک‌ها و فرصت‌های مرتبط با پایداری را باید ارائه دهد تا آثار این ریسک‌ها را بتوان بر بر ارزش کل واحد تجاری برآورد کرد. فارغ از شیوه گزارشگری مالی و نحوه مکان گزارش دهی به ۳ مورد اصلی و بنیادی در این گزارش دست خواهیم یافت که باید جامعه علمی دقت کافی برای آن داشته باشد:

- ۱. تبدیل کردن ریسک‌ها به واحد اندازه‌گیری پول:** واحد تجاری باید اطلاعاتی را افشا کند که استفاده کنندگان گزارشگری مالی قادر باشند تا ریسک‌ها و فرصت‌های عمده مرتبط با پایداری را به‌طور معقولی به ارقام مالی برآورد کنند تا آثار مالی آن بر مدل کسب و کار، جریان‌های نقدی، دسترسی به تامین مالی و هزینه سرمایه واحد تجاری در کوتاه‌مدت، میان‌مدت یا بلندمدت را بسنجند. در واقع گزارش پایداری باید طوری ارائه شود تا ریسک‌ها قابل تبدیل به معیارهای پولی و مالی باشد.
- ۲. اندازه‌گیری تاب‌آوری شرکتها در مواجهه با مخاطرات محیطی:** واحد تجاری باید اطلاعاتی را افشا کند که استفاده کنندگان گزارشگری مالی قادر باشند تا توانمندی واحد تجاری برای سازگاری با شرایط عدم اطمینان ناشی از ریسک‌های عمده مرتبط با پایداری را دریابند و آثار مالی ناشی از این سازگاری (هزینه‌های تحمیل شده) را تخمین بزنند.
- ۳. ارائه منصفانه ارزش (ارزش در معرض خطر ناشی از مسایل زیست محیطی):** ارزش کل واحد تجاری حاصل انتظارات بازار از جریان‌های نقدی آتی در کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت و میزان تحقق آن است. این ارزش با توجه به ریسک‌های واحد تجاری تعدیل می‌شود. یکی از موضوعات کلیدی گزارش پایداری، ارائه اطلاعات لازم برای ارزیابی ارزش کل واحد تجاری (تعیین منصفانه ارزش خالص داراییها) و تعدیل ارزش منصفانه ریسک‌های محیطی است که بعنوان ارقام کاهنده ارزش است باید تعیین شود. امروزه حتی شاخص رشد اقتصادی برای اندازه‌گیری رشد کشورها در حال منسوخ شدن است و شاخص پیشرفت واقعی (GPI)^۴ در حال جایگزینی با آن شده است. GPI تولید ناخالص داخلی (ارزش همه کالاها و خدمات تولید شده) منهای هزینه‌های زیست محیطی و اجتماع (هزینه زوال) است. در صورتی که هزینه‌های اقتصادی آلاینده‌گی و نابرابری‌های اجتماعی برابر با سود مالی تولید کالاها و خدمات باشد، GPI صفر خواهد شد. اینجاست که باید ذی‌نفعان نسبت به حیات اقتصادی واحدهای تجاری تامل نمایند زیرا افزودن اثرات زیست محیطی در معادلات اقتصادی تصویر روشن تری از ارزش را به ارمغان خواهد آورد.

^۴ Genuine progress indicator (GPI)

دکتر کیارش مهرانی

سایت تخصصی مدیریت مالی و سرمایه گذاری

نکات پایانی

شرکتهای بزرگ و پر درآمد کشور که وابستگی بالایی به منابع طبیعی و در نتیجه درهم تنیدگی های زیست محیطی دارند معمولاً به طور فزاینده ای با سازمان محیط زیست تعامل و بعضاً تقابل دارند. مطابق با تبصره ۱ ماده ۳۸ قانون مالیات بر ارزش افزوده (مصوب ۱۳۷۸) واحدهای تولیدی آلاینده محیط زیست که استانداردها و ضوابط حفاظت از محیط زیست را رعایت نمی نمایند طبق تشخیص و اعلام سازمان حفاظت محیط زیست مشمول پرداخت یک درصد (۱٪) از قیمت فروش به عنوان عوارض آلاینده میباشند. این موضوع شرکتهای را به شدت تحت تاثیر قرار داده است زیرا به فرض اینکه شرکتی ۱۰۰ واحد درآمد و ۳۰ درصد حاشیه سود داشته باشد قانون مالیات بر ارزش افزوده و با فرض آلایندهی شرکت میتواند حدود ۳ درصد از سود شرکت را کاهش دهد. با عنایت به اینکه موضوع گزارش پایداری میتواند برای مقامات مالیاتی و محیط زیست به عنوان اسناد قابل تاملی باشد لذا انگیزه شرکتهای از افشای اختیاری این گزارشات کاهنده خواهد بود. همچنین بر اساس ماده ۴۳ قانون برنامه توسعه ششم، در مواردی که به دلیل بهره برداری از معادن و فعالیت های صنایع معدنی، خسارت هایی به اهالی ساکن در منطقه و بخش کشاورزی آنها برسد، علاوه بر عوارض آلایندهی، با تصویب شورای معادن استان تا یک درصد (۱٪) فروش آنها، به جبران خسارت های مذکور و در صورت وارد شدن آسیبهای عمومی، به فعالیت های بهداشتی، درمانی و عمرانی مورد نیاز منطقه درگیر باید اختصاص یابد که این موضوع نیز باعث کاهش انگیزه گزارشگری اختیاری خواهد شد. این قوانین و مقررات برای وضع مالیات و جبران خسارت وارده به محیط زیست تنظیم شده است و بسیاری از شرکتهای بزرگ بیم تحمیل هزینه ها از سوی مقامات مالیاتی و محلی را دارند. از سوی دیگر، شرکتهای برای اینکه قادر باشند تا استانداردهای پایداری را پذیرش کنند و اقدام به تهیه گزارشهای قابل قبول بزنند نیاز دارند تا سیستم حسابداری مدیریت محیط زیست (EMA)^۵ داشته باشند. می توان گفت که اکثر شرکت ها از میزان هزینه های زیست محیطی خود اطلاعی ندارند و تمایل به دست پائین گرفتن آنها دارند. این محدودیتها منجر به تحریف محاسبات اقتصادی برای استفاده از گزینه های بهبود می شود. سیستم حسابداری مدیریت محیط زیست، تولید، تجزیه و تحلیل اطلاعات مالی و غیر مالی به منظور پشتیبانی از فرآیندهای مدیریت محیطی داخلی سازمانها است. این روش مکمل رویکرد حسابداری مدیریت مالی مرسوم بوده و با هدف توسعه مکانیسم های مناسبی طراحی میشود تا به شناسایی و تخصیص هزینه های مرتبط با محیط زیست کمک کند. برای دستیابی به اهداف پایداری نیاز به اراده ملی در تمامی سطوح حاکمیتی داریم تا از ثروت و منابع طبیعی خود به درستی محافظت کنیم یا دست کم ارزش و منزلت آن را در محاسبات مالی لحاظ نماییم.

^۵ Environmental management accounting (EMA)